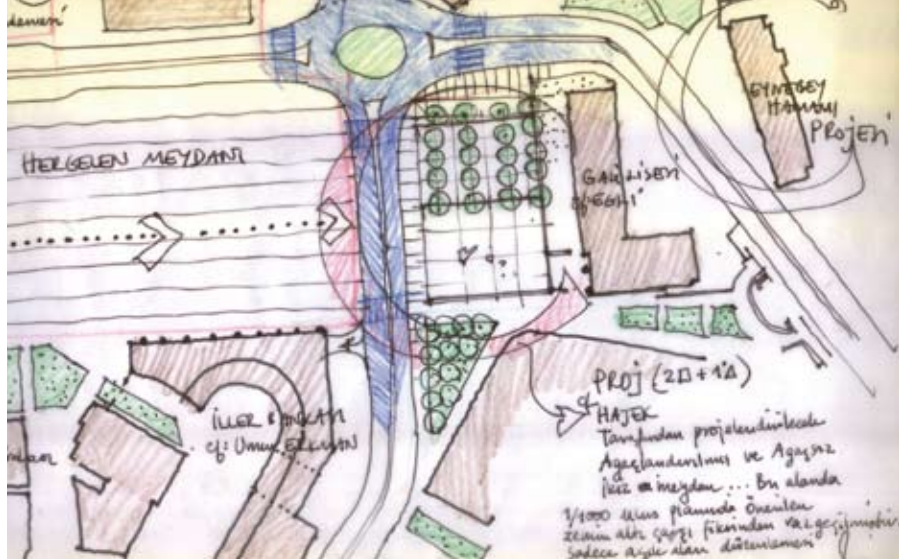

'RACİ BADEMLİ 10. YIL ANMA SERGİSİ'

6 Aralık 2013'te açılışı yapılan Raci Bademli Anma Sergisi, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Sergi Salonu, ODTÜ, Ankara.

6 Aralık 2013 tarihinde ODTÜ Mimarlık Fakültesi Sergi Salonunda açılan sergide, Raci Bademli'nin yürütmüş olduğu önemli proje çalışmaları sergilenmektedir. Sergi, 1986 tarihli 'Ulus Tarihi Kent Merkezi Düzenleme Yarışması Projesi', 1989 tarihli 'Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma İslah İmar Planı', 2002 tarihli 'Hacıbayram Camisi Çevresi Kamu Proje Alanı Kentsel Tasarım Planı' ve 2001-2002 tarihli 'Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı-Barış Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı'ndan oluşmaktadır.

ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ KORUMA İSLAH İMAR PLANI

Ulus Planı [1/1000 ölçekli Başkent Ankara'nın korunması gerekli tarihi ve kültürel varlıklarını, değerlerini barındıran geleneksel kent merkezinde yaklaşık 110 hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Diğer yandan bu alan, kentin merkezi iş bölgesini barındıran; tarihi, kentsel ve arkeolojik sitler üzerinde bulunan, kentin en karmaşık yapısına sahip parçasıdır.

Ulus Planı, 1986 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen bir planlama yarışması sonucunda birincilik kazanan (R. Raci Bademli başkanlığında, Ömer H. Kırıl, Turgay Ateş ve Abdi Güzer'den oluşan ekip tarafından hazırlanan) proje esas alınarak, 1987-1989 yılları arasında

ODTÜ AGUDÖS Projesi kapsamında hazırlanmıştır. Proje grubu; R. Raci Bademli proje yöneticiliğinde, Ömer H. Kırıl, Abdi Güzer, Baykan Günay, Funda Erkal, Zeki K. Ülkenli, Can Kubin, Necva Akçura, Neriman Şahin, Ertuğrul Morçöl, Yeşim Nalcioğlu, Murat Ayaş, Korkut Onaran, Barış Eyikan Onaran, Mehmet Asatekin ve yardımcılarından oluşan; şehircilik, kentsel koruma, mimarlık, kent mobilyası tasarımı alt proje grupları ile peyzaj danışmanı Alaaddin Egemen ve ulaşım danışmanı Rüştü Yüce'den oluşmuştur.

1989-1994 yılları arasında Büyükşehir Belediyesi İmar Daire Başkanlığı görevini kabul eden R. Raci Bademli, Ulus Planı'nın onaylanması ve uygulanması sürecini de yönetmiştir. Bu süreçte çalışmalar, Baykan Günay yönetiminde sürdürülmüştür.

Ulus Planlama çalışmaları kapsamında; 1/100.000 ölçekli Metropolen Alanında Nüfus ve İstihdam Dağılımı ile Merkezi İş Alanının 1985-2015 yılları arasındaki Gelişme Yönünü belirleyen çalışma, 1/50.000 ölçekli Kentsel Yapı Ögeleri ve Merkezi İş Alanının 1988'deki ikili bünyesini belirleyen çalışma, 1/25.000 ölçekli Ankara Merkezi İş Alanının Gelişmesini belirleyen çalışma, proje tamamlanuncaya kadarki dönemde uygulamaların aksamaması için, 1/5.000 ölçekli Yapılaşma Düzeni Ara Planı ve Yakın Çevre Gelişme Kararları, 1/1000

* Sergi malzemesinin içerik ve tasarımı:

Ulus projesi:
Ömer H. Kırıl, Funda Erkal
Hacıbayram ve Gelibolu projeleri:
Prof. Dr. Raci Bademli ve ekibi

Sergiye hazırlayanlar:

Doç. Dr. Serap Kayasü
Doç. Dr. Osman Balaban

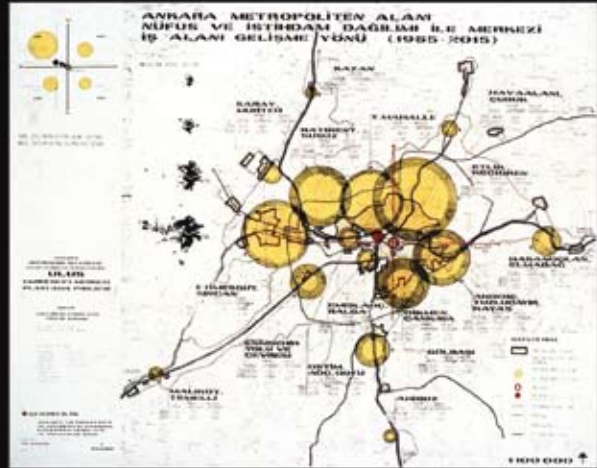
ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ KORUMA İSLAH İMAR PLANI

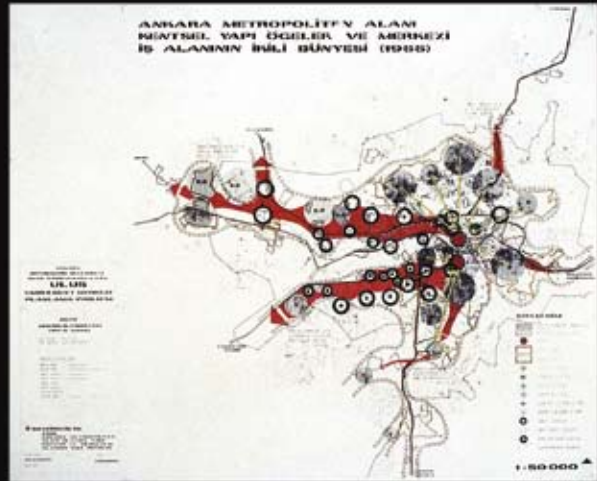
Ulus Plaza'nın Ankara'nın kentsel dokusuna ve kültürel varlığına, değerlerine bina edilmiş bir kentsel dokuya sahip olduğu, 110 hektarlık bir alanı kapsamaktadır. Diğer yapılar, binalar, kentsel dokunun bir parçasıdır. Bu kentsel ve arkeolojik sitede yer alan binalar, kentsel dokunun bir parçasıdır.

Ulus Planı 1989 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan bir planlama çalışmasıdır. Bu planlama çalışması, R. Raci Bademli başkanlığında, Ömer H. Kırat, Turhan Aksoy, Vedat Günyar, İsmail Akın, Mustafa Özkan, Mehmet Aksoy, Yasin Nalçoğlu, Murat Aygün, Korkut Onaran, Banu Eykan, Özgür, Mehmet Aksoy ve yardımcılarından oluşan, peyzaj, kentsel koruma, mimarlık, kent mobilyası tasarımı alt proje grupları ile peyzaj tasarımı Alaaddin Egemen ve ulaşım tasarımı Rüfika Yücel tarafından hazırlanmıştır. 1989-1994 yılları arasında Büyükşehir Belediyesi İmar Daire Başkanlığı görevini kabul eden R. Raci Bademli, Ulus Planı'nın onaylanması ve uygulanması sürecini de yönetmiştir. Bu süreçte çalışmalar, Baykan Günyar yönetiminde sürdürülmüştür.

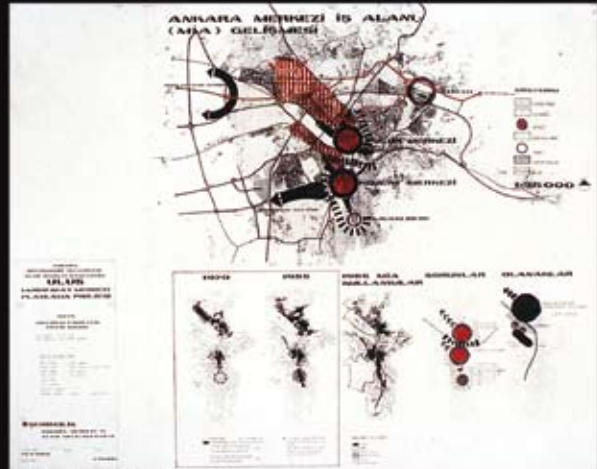
Ulus Planlama çalışmaları kapsamında; 1/100.000 ölçekli Metropolis Alanında Nüfus ve İstihdam Dağılımı ile Merkezi İş Alanının 1985-2015 yılları arasındaki Gelişme Yönünü belirleyen çalışma, 1/50.000 ölçekli Kentsel Yapı Örgeli ve Merkezi İş Alanının 1988'deki İkili Bölünüşü belirleyen çalışma, 1/25.000 ölçekli Ankara Merkez İş Alanının Gelişmesini belirleyen çalışma, proje tamamlandıktan sonra kadını döneminde uygulamaların sınırlanması için, 1/5.000 ölçekli Yapılaşma Düzeni Ara Planı ve Yakın Çevre Gelişme Kararları, 1/10.000 ölçekli Yapılaşma Düzeni Ara Planı, genel analizlerin yanı sıra bölünüş arzeden planlama parçaları için 1/5.000 ölçekli Program Alanları ve Kamu Proje Paketleri, 1/1.000 ölçekli Kamu-Özel Proje Paketleri, tanımlanan proje paketleri içinde, her bir paket için Doğal Veriler, Arazi Kullanımı, Kat Yükseklikleri, Yapı Kalitesi, Yapı Karakteri Değerlendirmesi, Ulaşım Bilgileri, Çevre Değerleri analizleri ile Hükümet Meydanı, Hacı Bayram Ağa Alanı Düzenlemesi, Kuzeydoğu Kalkınma Çarşı-Terminat Düzenlemesi gibi Kamu Proje Alanları (KPA'ları) için 1/1.000 ölçekli Strüktür Planları, 1/500, 1/200 ve 1/50 ölçekli Kentsel Tasarım Planları, Trafik Ölçüleme Esasları çalışmaları, açılma raporları ile birlikte üretilmiştir. Onaylı belgeler, planlama/gerçekleştirme sürecini perçinleyerek olarak tanımlayan belgeler biçiminde nitelendirilmiş, uygulama çalışmaları için yere alt ölçekli analiz ve çalışmaların yapılması, dinamik ve proaktif bir planlama sürecinin koşulları olarak öngörülmüştür.

Nüfus ve İstihdam Dağılımı ile Merkezi İş Alanı Gelişme Yönü (1985-2015)

Kentsel Yapı Örgeli ve Merkezi İş Alanının İkili Büyümesi (1988)

Merkezi İş Alanı Gelişmesi

ölçekli Yapılaşma Düzeni Ara Planı, genel analizlerin yanısıra bütünlük arzeden planlama parçaları için 1/5.000 ölçekli Program Alanları ve Kamu Proje Paketleri, 1/1.000 ölçekli Kamu-Özel Proje Paketleri, tanımlanan proje paketleri özelinde, her bir paket için; Doğal Veriler, Arazi Kullanımı, Kat Yükseklikleri, Yapı Kalitesi, Yapı Karakter Değerlendirmesi, Ulaşım Bilgileri, Çevre Değerleri analizleri ile Hükümet Meydanı, Hacı Bayram Açık Alan Düzenlemesi, Kuzeydoğu Katlı Otopark-Çarşı-Terminal Düzenlemesi gibi Kamu Proje Alanları (KPA'lar) için 1/1.000 ölçeklerde Strüktür Planları, 1/500, 1/200 ve 1/50 ölçeklerde Kentsel Tasarım Planları, Trafik Ölçülendirme Esasları çalışmaları, açıklama raporları ile birlikte üretilmiştir. Onaylı belgeler, planlama/gerçekleşme sürecini çerçeve olarak tarifleyen belgeler biçiminde nitelendirilmiş, uygulama çalışmaları için yeni alt ölçekli analiz ve çalışmaların yapılması, dinamik ve proaktif bir planlama sürecinin koşulları olarak öngörülmüştür.

Ömer Kırıl

GELİBOLU YARIMADASI TARİHİ MİLLİ PARKI-BARIŞ PARKI UZUN DEVRELİ GELİŞME PLANI (UDGP)*

"UDGP, TMP [Tarihi Milli Parkı] yönetimi için hazırlanan bir belgedir. Bu belge, aktif olmak, uygulama yapmak durumunda olan Milli Park Yönetimi için parkın temel vizyonunu, hedefleri ve bu hedeflere ulaşmada izlenecek "hatt-ı harekatı" (stratejileri) göstermek durumundadır. Ayrıca, TMP'nin yönetim süreci içinde alınacak kararlar ve yapılacak uygulamalara ışık tutar; dayanak oluşturur. Bir başka deyişle, UDGP olmaksızın milli park yönetmek, haritasız, pusulasız kaptanlık yapmaya benzer.

Görüldüğü gibi, UDGP bu bakımdan da nazım imar planlarından farklıdır. Örneğin, çevre düzeni imar planı türünden nazım planlar, çoğu kez birden fazla yönetimi ve çok sayıda karar vericiyi birarada, uzun vadeli olarak ve sadece mekansal boyutta koordine etmeyi amaçlar. Ancak, genellikle ne bu koordinasyona ihtiyaç duyan tek bir idare söz konusudur, ne de koordinasyonu kimin, nasıl yapacağı bellidir. Özet olarak, nazım imar planları, plana ihtiyaç duyan bir

uygulayıcı idare için değil, başkalarının yapmayı düşündüğü uygulamaları yönlendirmek, değerlendirmek ve denetlemek, yani pasif bir plan uygulama tutumu içindeki idareler için hazırlanır. Sadece gerektiğinde referans gösterilecek; sonuç durumlara işaret eden ama bu durumlara kimin nasıl ulaşacağını belirtmeyen; öz olarak idarelerin aktif uygulama yapmaları yerine başkalarının uygulamalarını denetleyeceği öngörüsüne dayanan bu dokümanlar sonunda sahipsiz kalır, unutulurlar. Bu tür dokümanların, program ve proje uygulama durumunda olanlara hedef göstermek, yön vermek ve destek olmak yerine onlara engel oldukları düşüncesi yaygındır. Öyle ki, çoğu kez yatırımcı kamu kurum ve kuruluşları ve tabiidir ki özel sektör, öngördükleri program ve projeleri hayata geçirebilmek üzere ilk iş olarak bu tür nazım planları değiştirmek durumunda kalırlar...

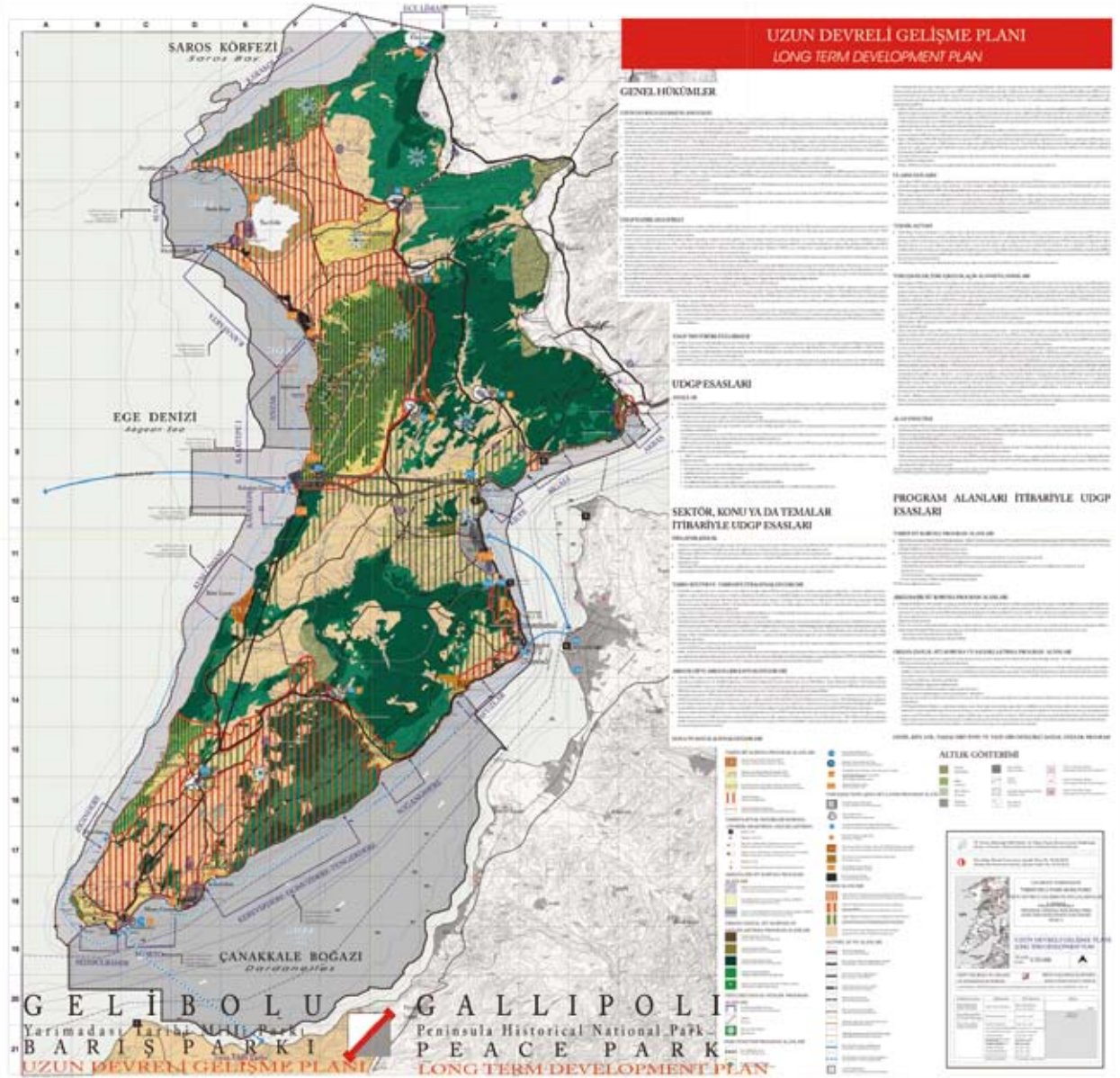
Gelibolu Yarımadası TMP (Barış Parkı), barışa adanmak üzere Türkiye'nin ilk uluslararası fikir ve tasarım yarışmasına konu olmuş; kendine özgü bir yasaya sahip, kendine özgü bir alan yönetimi oluşturmaya aday ve yine kendine özgü bir planlama süreci, plan ve plan uygulama esaslarına sahip olmak durumunda olan bir milli parktır. Bütün bunlar, burada yapılacak planlama çalışmasının önemi ve öncü/örnek niteliğine işaret etmekte; yeni UDGP hazırlama sürecinde özgün yöntemler izlenmesi ve özgün teknikler kullanılması hususlarını birer gereklilik haline getirmektedir. Nitekim, Gelibolu Yarımadası TMP (Barış Parkı) için hazırlanan yeni UDGP, TMP yönetiminin temel aktif uygulayıcı ve ana koordine edici konumunu esas alan; bu yönetimin yöneleceği hedefler, izleyeceği stratejiler ile uygulayacağı plan, program ve projeleri tanımlayan, aktif planlama için bir çerçeve doküman, bir strateji planıdır".

R.Raci Bademli vd.

HACIBAYRAM CAMİSİ ÇEVRESİ KAMU PROJE ALANI (KPA-2) KENTSEL TASARIM PLANI

Kamu Proje Alanı, 'Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma Islah İmar Planı' ile belirlenmiş olan 'Hacıbayram Camisi Çevresi Koruma ve Sağıklaştırma Program Alanı' içinde kalan bir

* Bademli, R.R., vd., (2001) *Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı (Barış Parkı) Uzun Devrelî Gelişme Planı (UDGP) Çalışmaları*, Cilt 2: *Esaslar ve Tutumlar*, (Basılmamış Rapor), ODTÜ, Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Planlama ve Danışma Bürosu, AGUDÖS Proje No 99.02.02.03, Ankara.

proje alanıdır. İslah İmar Planında kamu proje alanı şu şekilde tanımlanmıştır: "Genellikle kamu mülkiyetinde (eğer özel mülkiyet var ise kamulaştırılmalıdır) bulunan bu alanlar, kente yeni bir imaj kazandırmak, içinde bulunduğu bölgenin yeniden yapılanmasını sağlamak ve kamu yararını maksimize etmek gibi amaçlarla yapılaşma ve dış mekan düzenlemeleri ile işlevsel dönüşümleri de içeren proje paketleridir. Bu alanlar merkezin

geliştirilmesi açısından kamunun öncelikle uygulamaya geçebileceği stratejik alanlardır... Kamu proje paketleri'nin hazırlanması sürecinde Ulus Planı'nın Plan Hükümleri'nde yer alan koşullara uygun olarak ayrıntılı proje çalışmaları yapılması gereklidir. Ayrıca, her bir proje paketi kapsamlı bir Yasal/İdari Örgütlenme ve Finansman modelini de içeren yapılabirlik çalışmaları dayandırılmalıdır."*

* 2002 tarihli 'Hacıbayram Camisi Çevresi Kamu Proje Alanı (KPA-2) Kentsel Tasarım Planı' Plan Hükümleri

HACIBAYRAM CAMİSİ ÇEVRESİ KAMU PROJE ALANI (KPA-2) KENTSEL TASARIM PLANI

Author	John W. Smith
Editor	Dr. J. W. Smith
Reviewer	Prof. Dr. J. W. Smith
Printer	John W. Smith

*T.C. Ankara Şehremaneti (1929), *Ankara Şehrini Profesör M.Jausseley, Jansen ve Brix Tarafından Yapılan Plan ve Projelerine ait İzahnameler*, t.C. Ankara Şehremaneti, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara.

ANKARA'NIN PLANLAMASI, ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ VE RACİ BADEMLİ

Ulus tarihi kent merkezinin Ankara'nın kentsel gelişmesi içinde nasıl ele alınacağı sorunu, Erken Cumhuriyet Dönemi planlamasından günümüze önemli bir kentsel gelişme siyasası konusu olagelmıştır.

Genç Cumhuriyetin yönetici kadrolarının yaklaşımı açıktır. Bu ise, Ankara İmar Planı Yarışması'nda yarışmacılara verilen "Ankara Şehrini Müstakbel Planı Hakkında Mütahassıslara Verilen Şifahi, Tahriri Direktif ve Doneler"de açıkça ifade edilmiştir*. Bu metnin başlangıç tümcesinde "eski şehir tarla farzedilerek ona göre yeni bir plan dairesinde tanzimi mevzuu bahs değildir" denilerek tarihsel kentin korunmasına özel önem verilmektedir.

Tarihi kentin korunması, tarihi kent ile yeni kentin bütünleştirilmesi, Kale'nin tarihi ve siyasal bir simge olarak kentin planlamasında değerlendirilmesi, Jansen Planına yansıyan temel öngörülerdir. Bu öngörüler, Genç Cumhuriyet kadrolarının, tarihe ve tarihsel mekana tarihsel materyalist bakış açılarının bir ürünüdür. Tarihi kentin yüceltilmesi Cumhuriyet Ankarasının en temel kentsel gelişme problemidir! Bu, 1986 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesiince açılan Ulus Tarihi Kent Merkezi Çevre Düzenleme Yarışmasının da ana sorunsalını oluşturmıştır. Yarışmanın tarihi kentin korunması ve iyileştirilmesine yönelik sorunsalı ile Ulus Tarihi Kent Merkezini 'yenileme alanı'na dönüştürmeye yönelik siyasalar kökten farklılık göstermektedir. Erken Cumhuriyet Dönemi kadrolarının o günün sınırlı teknik birikim ve bilgi düzeyine karşın, teknik bilgi ve birikimi doğru yönlendiren siyasaları ile tarihi kenti önemli bir kentsel rant çıkarımı alanı olarak gören siyasalar arasındaki karşıtlık günümüz Ankarasının önemli çatışma konularından birini oluşturmaktadır.

Ulus Tarihi Kent Merkezi Çevre Düzenleme Yarışmasına, ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nden üç takım katılmıştır. Bunlar; Raci Bademli ekibi, Haluk Alatan ekibi ve Ali Cengizkan ekibidir. Raci Bademli ve ekibi bu yarışmanın birincisidir.

1986 Yılındaki yarışmanın koruma sorunsalı, Haluk Alatan'ın başkanlığını yaptığı Ankara Metropolitan Alan Nazım Planı Bürosu'nun hazırladığı 1990 Ankara Nazım Planı'nın öngörülerini tutarlıdır. Bu öngörüler, esas olarak tarihi kent içinde yoğunlaşan ticari faaliyetler için yeni gelişme alanları yaratılması sorununun, Ulus Tarihi Kent Merkezinin korunmasına ve iyileştirilmesine izin verecek biçimde çözümlerine yöneliktir. 1990 Nazım Planının öngördüğü Merkezi İş Alanı, Ulus Tarihi Kent Merkezinin korunması sorunsalı ile tutarlıdır. Metropolitan kentin kalbi Ulus Tarihi Kent Merkezi ile ilişkilidir; kentin öngörülen üst biçimi içinde anlamlı bir yerdedir. Bu yaklaşım Erken Cumhuriyet Dönemi kadrolarının tarihi kente bakışları ile süreklilik göstermektedir. Raci Bademli, Ulus Tarihi Kent Merkezi Çevre Düzenleme Projesi Yarışmasını kazandıktan sonra üstlendiği planlama görevi sırasında ürettiği çalışmalar ile bu sürekliliği temsil etmektedir.

Raci Bademli mesleki ve akademik alanda bir zayıflığa işaret etmiştir. O'nun "anlamak ve planlamak" olarak ortaya koyduğu ikilem gerçekte akademik ortamdaki bir geri çekilişin eleştirisidir. Bademli'nin bu haklı çıkışı akademik çevrelerde yeterince kavranmamıştır. O, sosyal araştırma ile kent planlama ve tasarım arasındaki kopukluğu dile getirmiştir. Bu yadırganan karşı sav aslında, akademik dünyada, post-modernizmin ve yeni-liberalizmin etkileri olarak, planlama düşüncesinin sorgulanması adına stratejik düşünceden kopuşun eleştirisi idi. Raci Bademli'nin kent planlama ve tasarım sorunsalında sosyal araştırmanın reddi kesinlikle bulunmamaktadır. Anlatılmak istenen kent planlama akademisinin, stratejik düşünce üretme sorunsalından sosyal araştırma alanlarına kayması, mesleki çevrelerde de sosyal araştırma ile birlikte yürüyen bir planlama anlayışının terkedilmesidir.

Planlama kuşkusuz sosyal araştırmaya dayanmalıdır. Şehirciler ve mimarlar, mekanın düzenlenmesi ile uğraşanlar sosyal araştırmacıların önüne yanıtlanmak üzere sorular koyabilmelidirler. Yaşamın nesnelliklerinden kopuk, kent halkının

* Akçura, T. (2009) *Şehircilik Yazıları*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Ankara.

sorunlarına yabancılaşan bir planlama düşünülebilir mi?

Öğrencilik yıllarımızdayız. Raci Bademli'nin Sanayide Küçük Üretim Dersini alıyoruz. Çalışma bölgemiz, demir dökümcülerinin ve diğer küçük üreticilerin yoğunlaştığı Kazıkıçı Bostanları. Derste bu araştırma alanımız, Ankara kentinin planlama sorunsalı içinde tanımlanmış bir alan. Yani tam da Tuğrul Akçura hocanın dile getirdiği planlama amacına yönelik araştırma içindeyiz*. Yaşamın içine girerek öğreniyoruz. İstatistiki bilgi üretiyoruz ancak esiri değiliz. Kitabı bilgiyi zoraki biçimde gerçeğe yapıştırmaya çalışmıyoruz. Ankara Tarihi Kent Merkezinin çeperinde oluşmuş kirli paslı üretim alanlarının içindeyiz. Sosyal araştırmacı doğrudan çalışma alanlarına girmeden, sosyal araştırma ortamında var olmadan gerçeğe ne kadar yaklaşabilir?

Kazıkıçı Bostanları, Ankara Metropoliten Alan Nazım Plan Bürosu'nun, Ulus Tarihi Kent Merkezi'nin korunması öngörülere doğrultusunda yeni Merkezi İş Alanı için öngörülmüş olan bir bölge. Burada bir kentsel dönüşüm öngörülüyor. Ancak bu kentsel dönüşüm, Nazım Planın Batı Koridorundaki kapsamlı gelişme öngörüsü içinde, üretim alanları ve konut alanları ile bütünleşen bir dönüşümdür. Bu dönüşümün nasıl örgütleneceği, üreticiler zarar görmeden

yeni gelişmenin nasıl düzenleneceği konusunda Büroda çalışmalar yapıyor, raporlar hazırlanıyor.

Raci Bademli dile getirilen araştırma bölgesinin sorunlarını, Ankara kentinin planlama süreci içinde ele almış, Ulus Tarihi Kent Merkezinin sorunları ile ilgilenmiş ve ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nde 2013 Aralık ayında sergilenen projeleri ekibiyle üretmiştir. Ankara İmar Dairesi Başkanlığını üstlendiği dönemde söz konusu alanın, yeni MİA olarak planlamasına yönelik bir yarışmaya ön ayak olmuştur.

6 Aralık 2013 tarihinde ODTÜ Mimarlık Fakültesi Sergi Salonunda açılan "10. Yılında Raci Bademli Sergisi"nde, Raci Bademli ve ekibine 'Ulus Tarihi Kent Merkezi Düzenleme Yarışması'nda birincilik kazandıran proje yanı sıra, bu projenin uygulama projesi olan 1989 tarihli 'Ulus Tarihi Kent Merkezi Koruma İslah İmar Planı' ile 2002 tarihli 'Hacıbayram Camisi Çevresi Kamu Proje Alanı Kentsel Tasarım Planı' ve önemli bir uluslararası etki yaratmış olan 2001-2002 tarihli 'Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı-Barış Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı' da sergilenmektedir.

Bu planlama çalışmalarının tümü, güçlü mekansal düzenlemeler olmaları yanı sıra önemli uygulama örgütlenme modelleri geliştirmektedir.

H. Çağatay Keskinok

